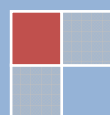

แนวทางการประเมินความเสี่ยง
เพื่อวางแผนการตรวจสอบภายใน
ของกระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ
(ฉบับปรับปรุง)

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายใน ให้นำหน่วยงานตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการถือปฏิบัติ เพื่อให้การกำหนดกิจกรรมการตรวจสอบภายในอยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขและทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการบูรณาการงานตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อให้การกำหนดปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงาน มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการที่กรมบัญชีกลางปรับปรุงใหม่ (ตุลาคม พ.ศ. 2554)

กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ทำการพัฒนาปรับปรุงแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายในครั้งนี้ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในของกระทรวงศึกษาธิการ นำไปใช้ในการวางแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กรกฎาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ	1
วัตถุประสงค์ในการจัดทำ	3
ความรับผิดชอบ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
ส่วนที่ 2 แนวทางการประเมินความเสี่ยงของกระทรวงศึกษาธิการ	4
ระดับการประเมินความเสี่ยง	4
ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง	4
ระดับความเสี่ยง	6
ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง	7
เอกสารแนบ 1 : ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ของหน่วยงานหลัก	12
เอกสารแนบ 2 : ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ของมหาวิทยาลัย	28
เอกสารแนบ 3 : ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ	53
เอกสารแนบ 4 : ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	76
บรรณานุกรม	77
คณะผู้จัดทำ	78

ส่วนที่ 1

แนวคิดและหลักการ

ตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของ ส่วนราชการ พ.ศ. 2554 ที่กำหนดโดยกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการตรวจสอบภายใน พ.ศ. 2551 รวมทั้งระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน พ.ศ. 2546 กำหนดหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในให้จัดทำ แผนการตรวจสอบภายในระยะยาว และแผนการตรวจสอบภายในประจำปี ตามผลการประเมิน ความเสี่ยงและต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของส่วนราชการ ดังนั้น การจัดทำแผนการตรวจสอบภายใน จึงต้องทำการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายใน

อย่างไรก็ตาม แนวทางการประเมินความเสี่ยงที่กำหนดให้ส่วนราชการดำเนินการมีความ หลากหลาย และต้องดำเนินการโดยหลายส่วนงาน ดังนี้

1. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กำหนดระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ให้ส่วนราชการจัดวางระบบควบคุมภายใน ตามแนวทางของ COSO โดยต้องทำการประเมินความเสี่ยง จัดวางระบบควบคุมภายใน และประเมินผล การควบคุมภายในเพื่อพัฒนาปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

2. สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดแนวทางดำเนินการบริหารความเสี่ยง (SP7) เพื่อให้ ส่วนราชการดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO โดยให้จัดทำเป็นคำรับรอง การปฏิบัติราชการ

3. สำนักงานประมาณกำหนดคู่มือการปฏิบัติด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์และ ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของแผนงาน/โครงการที่สำคัญตามนโยบายรัฐบาล เพื่อให้ส่วนราชการ นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ในการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี

4. กรมบัญชีกลาง กำหนดแนวปฏิบัติ การตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เรื่อง การประเมิน ความเสี่ยงเพื่อการวางแผน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายใน ใช้เป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผน ตามหลักการบริหารจัดการองค์กร

การวางแผนการตรวจสอบภายในจึงควรครอบคลุมความเสี่ยงทั้งหมดที่องค์กรดำเนินการ ทั้งในส่วนการบริหารความเสี่ยง และการประเมินความเสี่ยงเพื่อการจัดวาง และปรับปรุงระบบควบคุมภายใน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายใน รวมทั้งระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งกำหนดหน้าที่หน่วยงานตรวจสอบภายในให้รับผิดชอบในการประเมินการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันการวางแผนการตรวจสอบภายในของหน่วยงานตรวจสอบภายในส่วนใหญ่ ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เรื่อง การประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนของกรมบัญชีกลาง สำหรับการประเมินความเสี่ยงในมิติอื่น ๆ มิได้นำมาพิจารณาประกอบ จึงอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนการตรวจสอบ

เพื่อให้การจัดทำแผนการตรวจสอบภายใน ของหน่วยงานตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการครอบคลุมความเสี่ยงและสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นต่อความเสี่ยง และลำดับความสำคัญของความเสี่ยงเพื่อการควบคุมภายใน และการวางแผนการตรวจสอบภายใน ใน 3 มิติ คือ (1) การประเมินความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO (2) การประเมินความเสี่ยงตามหลักการบริหารจัดการองค์กรของกรมบัญชีกลาง และ (3) การบริหารจัดการความเสี่ยงตามแนวทางของสำนักงบประมาณ โดยการส่งแบบสอบถามผู้บริหารของหน่วยรับตรวจและหัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั่วประเทศ แล้วนำผลการสำรวจความคิดเห็นมากำหนดประเด็นในการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ตรวจสอบภายใน หน่วยงานหลัก 5 แห่ง ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยในสังกัด จำนวน 65 แห่ง แล้วจัดทำแนวทาง การประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายในนี้ขึ้น เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยผ่านมติคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำกระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อให้แนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายใน สัมผัสสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง จึงได้ทำการปรับปรุงแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายใน โดยสำรวจความคิดเห็นผู้ตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั่วประเทศเพื่อทราบผลการนำแนวทางการประเมินความเสี่ยงไปใช้ในการปฏิบัติงาน และประเด็นที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข พร้อมประชุมระดมความคิดเห็น และจัดทำแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 นี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

1. เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงในการวางแผนการตรวจสอบภายในครอบคลุมความเสี่ยงของหน่วยงาน และสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร
2. เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางการประเมินความเสี่ยงสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน

ความรับผิดชอบ

ผู้บริหารของแต่ละส่วนงาน	:	ให้ความเห็นต่อปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงตามที่หน่วยตรวจสอบภายในเสนอ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเสี่ยงของหน่วยงาน
	:	อนุมัติแผนการตรวจสอบประจำปี ติดตามและพิจารณาผลการตรวจสอบ
หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน	:	กำหนดปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง โดยหารือกับผู้บริหาร
	:	กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขอบเขตของงานตรวจสอบภายในโดยหารือผู้บริหาร
	:	วางแผนการตรวจสอบประจำปีโดยผ่านความเห็นจากคณะกรรมการตรวจสอบ (ถ้ามี)
	:	เสนอแผนการตรวจสอบที่คณะกรรมการตรวจสอบให้ความเห็นชอบแล้ว ต่อหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาอนุมัติดำเนินการ
	:	ติดตามผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการตรวจสอบ
ผู้ตรวจสอบภายใน / ผู้ที่ได้รับมอบหมาย	:	จัดทำแผนการตรวจสอบภายในประจำปี
	:	รับทราบนโยบายและให้ความร่วมมือในการตรวจสอบภายใน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ตรวจสอบภายใน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายในในทิศทางเดียวกัน
2. กระทรวงศึกษาธิการสามารถบูรณาการแผนการตรวจสอบภายในภาพรวมของหน่วยงานตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้ครอบคลุมความเสี่ยงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร

3. หน่วยรับตรวจได้รับการตรวจสอบเพื่อพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

ส่วนที่ 2

แนวทางการประเมินความเสี่ยงของกระทรวงศึกษาธิการ

การประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายใน เป็นกิจกรรมสำคัญในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบภายใน ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสามารถช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายตามที่กำหนด และเพื่อให้การประเมินความเสี่ยงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายในประจำปี ดังนี้

ระดับการประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับกิจกรรม/โครงการ เป็นการประเมินความเสี่ยงในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งเป็นกิจกรรม/โครงการสำคัญ ที่อาจมีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือหน่วยงานกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ เช่น กิจกรรม การจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน กิจกรรมการพัฒนาระบบสารสนเทศ กิจกรรมการสรรหาบุคลากร โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

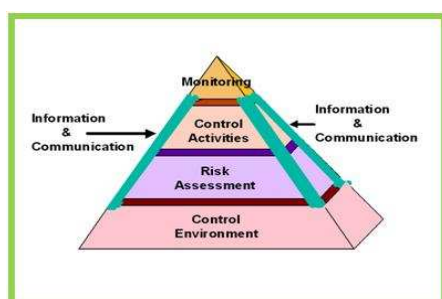
2. ระดับหน่วยงาน เป็นการประเมินความเสี่ยงในทุกหน่วยงานในกิจกรรม ที่ดำเนินการในลักษณะเดียวกัน เช่น กิจกรรมการควบคุมภายใน กิจกรรมการจัดการความรู้ หรือกิจกรรมการใช้จ่ายงบประมาณ กิจกรรมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น

ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง

เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดปัจจัยเสี่ยง และเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายในในลักษณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำบัญชีปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ของหน่วยงานในสังกัด โดยจำแนกบัญชีตามลักษณะหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายใน สะดวกในการเลือกใช้ ดังนี้

1. บัญชีปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานหลัก
(เอกสารแนบ 1)
2. บัญชีปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงของกลุ่มมหาวิทยาลัย
(เอกสารแนบ 2)
3. บัญชีปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ
(เอกสารแนบ 3)
4. บัญชีปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคล (เอกสารแนบ 4)

รายละเอียดปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงในแต่ละบัญชี ประกอบด้วย

1. ปัจจัยเสี่ยงตามแนวทางของ COSO
 - 1.1 การบริหารความเสี่ยง
 - 1.2 ระบบการควบคุมภายใน
2. ปัจจัยเสี่ยงตามหลักการบริหารจัดการองค์กรของกรมบัญชีกลาง ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านกลยุทธ์
 - 2.2 ด้านการดำเนินงานหรือปฏิบัติงาน
 - 2.3 ด้านการบริหารความรู้
 - 2.4 ด้านการเงิน
 - 2.5 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ
3. ปัจจัยเสี่ยงในการประเมินโครงการ ตามแนวทางของสำนักงบประมาณ
 - 3.1 ปัจจัยเสี่ยงเชิงกลยุทธ์

(1) ด้านแนวทางการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกัน (Key Risk Area : K) เป็นปัจจัยเสี่ยงจากการที่เนื้อหาของแผนงาน/โครงการไม่ตอบสนองต่อประเด็นยุทธศาสตร์หรือนโยบายของส่วนราชการ และรัฐบาล และขาดการประสานการดำเนินงานระหว่างภาคีหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จอย่างยั่งยืนของแผนงานโครงการ

(2) ด้านการสนองตอบความต้องการของประชาชน (Negotiation : N) เป็นปัจจัยเสี่ยงจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงต่อแผนงานโครงการ

และการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ มิได้กระจายผลประโยชน์ที่ถูกต้อง ชอบธรรมไปยังภาคส่วนที่ควรได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

6

3.2 ปัจจัยเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาล

(1) หลักความรับผิดชอบ (Accountability : A) การกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือหน่วยงาน โดยผู้รับผิดชอบจะต้องสามารถอธิบายทุกอย่างเกี่ยวกับโครงการได้ (Answerability) และรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากแผนงาน/โครงการนั้น ๆ

(2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation : P) การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้รับรู้และร่วมตัดสินใจ โดยการมีส่วนร่วมอาจอยู่ในรูปแบบของการเข้าร่วมโดยตรงหรือผ่านทางหน่วยงาน

(3) หลักความโปร่งใส (Transparency : T) การนำเสนอข้อมูลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ ทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างรอบด้าน ตรวจสอบความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา และผู้ได้รับผลกระทบ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย ข้อมูลที่ได้รับต้องพอเพียง และอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ

(4) หลักความเสมอภาค (Equity : E) การที่สมาชิกทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีโอกาสได้รับประโยชน์โดยเสมอภาค ไม่มีกลุ่มใดที่ถูกกีดกัน

(5) หลักความคุ้มค่า (Value of Money : V) การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อเทียบกับโครงการทางเลือกอื่นๆ โดยมีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงานในประเด็นเกี่ยวกับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนหรือการได้ประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

ระดับความเสี่ยง

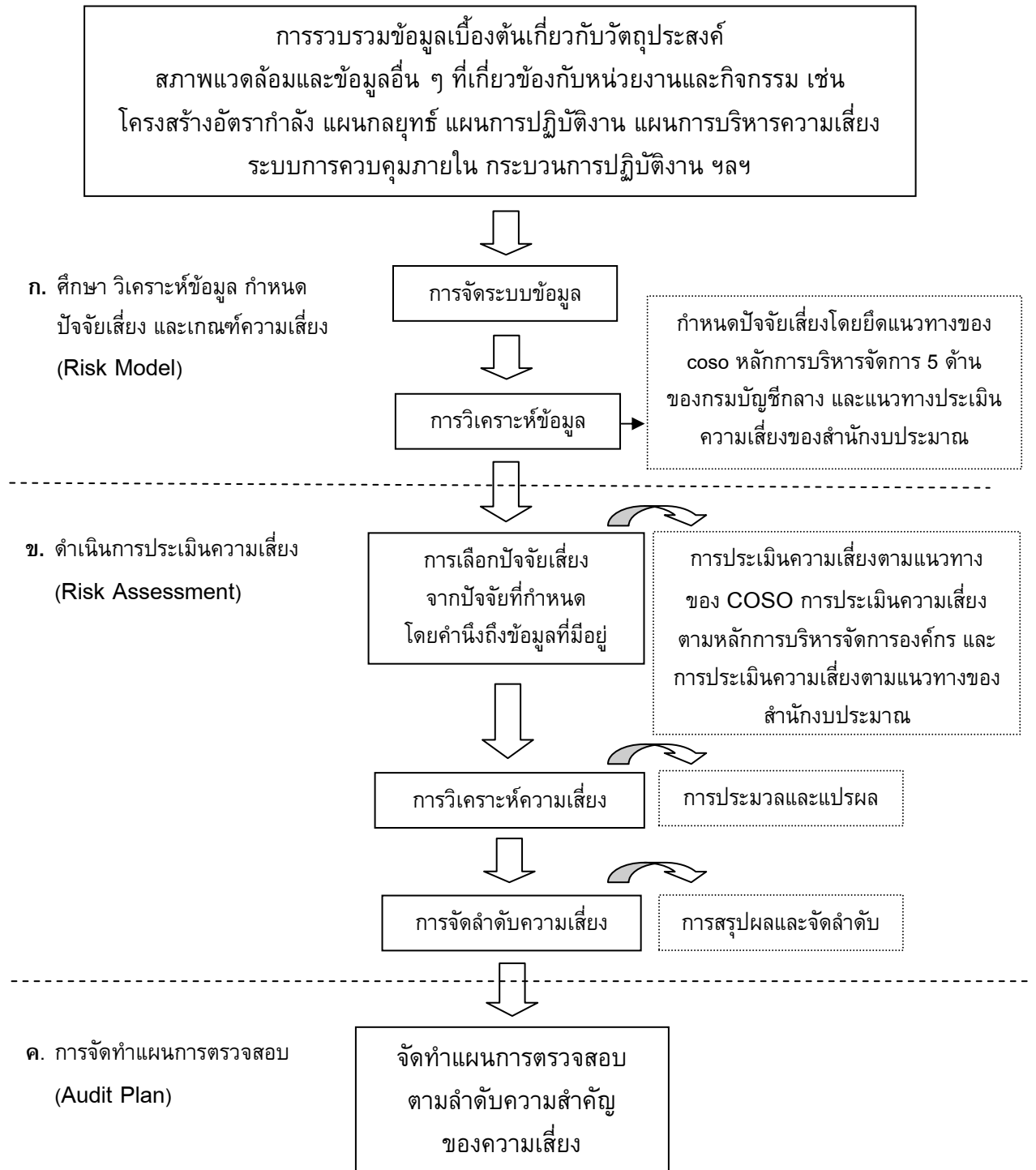
ระดับค่าคะแนนในการประเมินความเสี่ยง ตามบัญชีปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงมากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงมาก
- 3 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงน้อย
- 1 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงน้อยที่สุด

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO

1. ให้ผู้ตรวจสอบคัดเลือกปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงจากบัญชีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในส่วนของปัจจัยเสี่ยงตามแนวทางของ COSO

2. รวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์การประเมิน โดยสอบถามการบริหารความเสี่ยง และกิจกรรมการจัดวางและการปรับปรุงระบบควบคุมภายในของหน่วยงานและส่วนงานย่อยต่างๆ ดังนี้

2.1 การบริหารความเสี่ยง

(1) สอบทานกระบวนการในการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง เพื่อทราบว่าการดำเนินการครอบคลุมแผนการปฏิบัติงานในส่วนแผนงาน งานโครงการที่เป็นภารกิจสำคัญขององค์กร และการเสนอขออนุมัติแผนเป็นไปตามที่กำหนด

(2) สอบทานกระบวนการในการติดตามผลการดำเนินงานว่ามีแนวทางในการติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยง

(3) สอบทานวิธีการจัดการ/บริหารความเสี่ยงมีความเพียงพอเหมาะสม และสามารถลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่คาดหวังของผู้บริหาร รวมทั้งให้สอบทานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยงเป็นไปตามที่กำหนด

2.2 กิจกรรมการจัดวางและการประเมินการควบคุมภายใน

(1) สอบทานรายงานผลการประเมินการควบคุมภายในประจำปีที่ผ่านมา เพื่อทราบความเสี่ยงภาพรวมของหน่วยงานและแผนการปรับปรุง พร้อมทั้งสอบทานรายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน เพื่อทราบผลการดำเนินงานในการลดความเสี่ยงของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมการควบคุม

(2) สอบทานรายงานผลการประเมินการควบคุมภายในระดับส่วนงานย่อย เพื่อทราบความเสี่ยง พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผนการปรับปรุง ในกรณีที่ส่วนงานย่อยไม่ได้จัดทำแผนการปรับปรุง ผู้ตรวจสอบภายในอาจทำการประเมินผลระบบควบคุมภายในที่ส่วนงานย่อยเห็นว่าเพียงพอเหมาะสมแล้ว ว่ามีการปฏิบัติจริง และสามารถลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่

3. ทำการประเมินปัจจัยเสี่ยงตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วให้ค่าคะแนนความเสี่ยงและบันทึกไว้ในกระดาษทำการ

ทั้งนี้ การประเมินความเสี่ยงตามมาตรฐานการควบคุมภายใน สามารถประเมินได้ทั้งระดับกิจกรรมและระดับหน่วยงาน กล่าวคือ หากเป็นการประเมินภาพรวมการควบคุมภายในขององค์กร จัดเป็นการประเมินระดับกิจกรรม แต่หากประเมินในระดับส่วนงานย่อยหรือระดับหน่วยรับตรวจที่เป็นหน่วยงานในสังกัด จัดเป็นการประเมินระดับหน่วยงาน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ตรวจสอบภายในที่พิจารณาเบื้องต้นว่าส่วนใดมีจุดอ่อน หากภาพรวมมีจุดอ่อนก็ควรประเมินระดับกิจกรรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเสี่ยงตามหลักการบริหารจัดการองค์กร ของกรมบัญชีกลาง

เมื่อดำเนินการประเมินความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO แล้ว ให้ผู้ตรวจสอบภายในทำการประเมินความเสี่ยงตามหลักการบริหารจัดการองค์กรของกรมบัญชีกลาง โดยควรแยกการประเมินเป็น 2 ระดับ

การประเมินความเสี่ยงระดับกิจกรรม

1. คัดเลือกกิจกรรมสำคัญ ๆ ของหน่วยงานเพื่อประเมินความเสี่ยง โดยอาจคัดเลือกจากภารกิจสำคัญตามแผนบริหารความเสี่ยงหรือกิจกรรมที่เป็นภาระงานสำคัญของส่วนงานย่อยตามแผนการปรับปรุง ในการประเมินระบบควบคุมภายใน หรืออาจเลือกกิจกรรมที่เป็นภารกิจสำคัญระดับองค์กร มาประเมินความเสี่ยงก็ได้

ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบภายในควรทำการประเมินความเสี่ยงในทุกกิจกรรม ที่หน่วยงานดำเนินงาน แล้วจัดลำดับความสำคัญและนำมาจัดทำเป็นแผนตรวจสอบภายในระยะยาวให้ครอบคลุมทุกกิจกรรม แต่ในกรณีที่หน่วยงานตรวจสอบภายในยังไม่สามารถดำเนินการประเมินได้ทั้งหมดในเบื้องต้นขอให้ผู้ตรวจสอบภายในคัดเลือกกิจกรรมสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร อย่างน้อย 3 เรื่อง ดังนี้

1.1 กิจกรรมที่เป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงาน หรือกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายในภารกิจสำคัญของหน่วยงาน

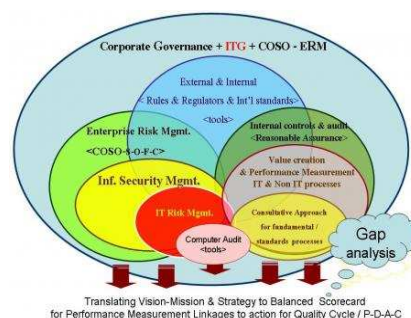
1.2 กิจกรรมการจัดทำรายงานการเงินให้ถูกต้องน่าเชื่อถือ เช่น การจัดทำบัญชีเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย ฯลฯ

1.3 กิจกรรมการปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย เช่น การจัดซื้อเครื่องมือทางการแพทย์ให้กับโรงพยาบาลคณะแพทยศาสตร์ ฯลฯ

2. ให้ประเมินความเสี่ยงในกิจกรรม/โครงการที่คัดเลือกไว้ตามข้อ 1 โดยคัดเลือกปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ตามบัญชีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (ตามเอกสารแนบ)

ทั้งนี้ การประเมินกิจกรรม ควรคัดเลือกให้ครอบคลุมกิจกรรมการบริหารจัดการองค์กรที่กรมบัญชีกลางกำหนดทุกด้าน ได้แก่ (1) ด้านกลยุทธ์ (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการบริหารความรู้ (4) ด้านการเงินและ (5) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ โดยแต่ละด้านควรเลือกจำนวนเท่า ๆ กัน ในกรณีที่จำนวนข้อไม่เท่ากัน จะทำให้ค่าน้ำหนักแต่ละด้านไม่เท่ากันด้วย

3. รวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้ครบถ้วน แล้วทำการประเมินความเสี่ยง โดยให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วบันทึกไว้ในกระดาษทำการ

การประเมินความเสี่ยงระดับหน่วยงาน

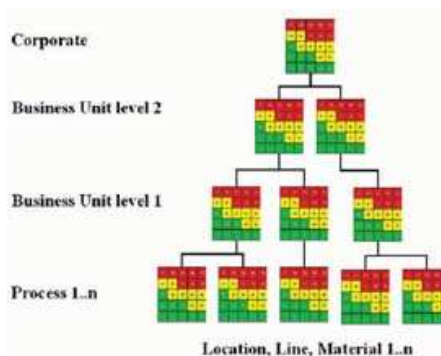
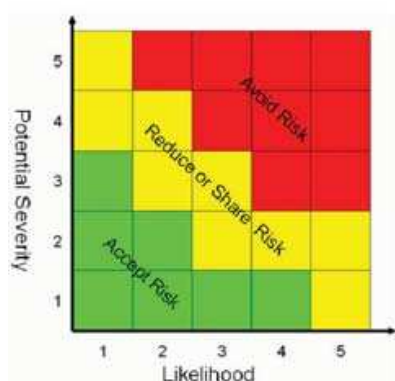
หลังจากประเมินความเสี่ยงในระดับกิจกรรมแล้ว ให้ทำการประเมินความเสี่ยงในระดับหน่วยงานโดย

1. คัดเลือกกิจกรรมที่ทุกหน่วยงานต้องดำเนินการในลักษณะเดียวกัน โดยอาจพิจารณาจากโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการมอบอำนาจให้แก่ละหน่วยงาน เช่น การใช้จ่ายงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรภายในหน่วยงาน การจัดซื้อจัดจ้าง หรืออาจพิจารณาจากกิจกรรมที่หน่วยงานทุกแห่งต้องดำเนินการตามมาตรฐานการควบคุมภายในของส่วนราชการ หรือการจัดการความรู้ภายในหน่วยงาน เป็นต้น

2. เมื่อพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมได้แล้ว ให้คัดเลือกปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงตามบัญชีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (ตามเอกสารแนบ) เพื่อประเมินกิจกรรมที่คัดเลือกไว้ เช่น หากเลือกกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ในการประเมินระดับหน่วยงาน อาจเลือกเกณฑ์ในส่วนของ การจัดทำแผน ความรู้และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน คู่มือการปฏิบัติงาน และข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ข้อพึงระวัง การประเมินความเสี่ยงระดับหน่วยงานควรกำหนดกิจกรรมที่จะประเมินปัจจัยเสี่ยง เกณฑ์การประเมินความเสี่ยง และเครื่องมือเหมือนกันในทุกหน่วยงาน

3. รวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้ครบถ้วนแล้วทำการประเมินความเสี่ยง ให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และบันทึกไว้ในกระดาษทำการ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเสี่ยงตามแนวทางของสำนักงบประมาณ

การพิจารณาคัดเลือกโครงการที่มีความเสี่ยงเพื่อจัดทำแผนการตรวจสอบภายในประจำปี ผู้ตรวจสอบภายในควรดำเนินการประเมินความเสี่ยงตามแนวทางของสำนักงบประมาณ โดยคัดเลือกปัจจัยเสี่ยงอย่างน้อย 5 ด้าน จากหัวข้อ “ปัจจัยเสี่ยงในการประเมินโครงการตามแนวทางของสำนักงบประมาณ” แล้วรวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ให้ครบถ้วน แล้วทำการประเมินความเสี่ยงโดยให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และบันทึกไว้ใน
กระดาษทำการ

11

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลผล

1. นำข้อมูลระดับค่าคะแนนความเสี่ยงทุกด้านมาประมวลผล โดยการหาค่าเฉลี่ย
2. นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปรผล ซึ่งเกณฑ์การแปรผลค่าเฉลี่ยทางสถิติของผลการวิเคราะห์
ข้อมูล กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยทางสถิติ ดังนี้

4.20 - 5.00 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงมากที่สุด

3.40 - 4.19 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงมาก

2.60 - 3.39 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงปานกลาง

1.80 - 2.59 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงน้อย

1.00 - 1.79 หมายความว่า มีระดับความเสี่ยงน้อยที่สุด

ข้อพึงระวัง การหาค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านทางสถิติ ที่ถูกต้อง คือ การคิดค่าเฉลี่ยจากข้อมูล
รวมทั้งหมด ไม่ใช่การนำค่าเฉลี่ยแต่ละด้านมาเฉลี่ยอีกครั้ง เนื่องจากหากจำนวนข้อในแต่ละด้าน
ไม่เท่ากันจะทำให้ค่าคะแนนคลาดเคลื่อนได้

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลและจัดลำดับ

นำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเรียงลำดับตามค่าคะแนนจากมากไปหาน้อย และค่าแปรผลจาก
ค่าคะแนนเฉลี่ยดังกล่าว เป็นค่าความเสี่ยงมากที่สุด - ความเสี่ยงน้อยที่สุด เพื่อกำหนดกิจกรรมและ
หน่วยงานที่มีความเสี่ยงสูงที่ควรดำเนินการตรวจสอบในแผนการตรวจสอบภายในประจำปี ต่อไป

**แนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายใน
ของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556**

กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ
ชั้น 3 อาคารรัชมิ่งคลาสิค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
www.check.moe.go.th / e – mail : check@moe.go.th
โทรศัพท์ 0 2628 6348 – 9 โทรสาร 0 2628 6167